

Politiets familievoldskoordinatorer - Fungerer ordningen?

Av Stud.jur Marte Johansen

(Saksbehandler JURK 2010-2011)

Rapporten er basert på innspill fra saksbehandlere Helene Stake, Birsén Erkmén og Ida Thorsrud, Daglig Leder Gunhild Vehusheia og Juridisk rådgiver Tina Nordstrøm.

Innhold

Bakgrunn for rapporten.....	3
Familievoldskordinatorordningen	4
Historie	4
Bakgrunnen for å undersøke familievoldskordinatorordningen.....	5
JURKs hypoteser i forkant av undersøkelsen	6
Om JURK	7
Metode	9
Resultat.....	12
Debatt 25. november- Tema Vold i nære relasjoner og politiet familievoldskordinatorer	15
Møtet med politiet	16
Samfunnets holdninger	17
Forebygging	18
Veien videre - konkrete tiltak	19
1. Holdningene hos politiet må endres	19
2. Oppfølging av politikere	19
3. Prioritering av familievoldssakene og familievoldskordinatorordningen	20
Veien videre.....	21

Bakgrunn for rapporten

I mai 2010 ble en saksbehandler fra Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)¹ med en klient for å anmelde en sak om vold i nær relasjon hos politiet. Politiet sa at saken bare ville bli henlagt og at det ikke var noen vits i å anmelde. Anmeldelse er viktig for å få registrert forbrytelsen og for å muliggjøre rett til voldsoffererstatning. Hvor var familievoldskoordinatoren?

Med denne rapporten ønsker JURK å sette fokus på de problemene våre klienter møter i deres møte med politiet. JURK baserer sine hypoteser på egen saksbehandling og statistikk. Vi blir i økende grad kontaktet at kvinner utsatt for vold i nær relasjon.²

I desember 2009 mottok JURK Hjelpetikkerprisen for sin langvarige innsats som rettshjelpstiltak. Prisen var på 400 000 kr. Det ble bestemt at pengene skulle brukes til en rettighetsturné.

Rettighetsturneen ble gjennomført i juni 2010. På turneen reiste alle JURKs medarbeidere rundt om i Norge i tre uker. Vi holdt foredrag på blant annet krisesentre, voksenopplæring og biblioteker. På krisesentrene traff JURK kvinner, både brukere og ansatte med dårlige erfaringer med politiet og deres familievoldskoordinatorer.³

Herværende rapporten er et samarbeidsprosjekt på JURKs voldsgruppe. Jeg vil takke saksbehandlere Helene Stake, Birsén Erkmén og Ida Thorsrud for all god hjelp. Jeg ønsker også å takke Daglig leder Gunhild Vehusheia og Juridisk rådgiver Tina Nordstrøm for god veiledning og innspill under prosjektet. Videre takkes debattantene Stine Renate Håheim, Kristin Berntsen, Lene Nilsen, Yngvild Grøvdal og Elisabeth Brodtkorb for gode innspill under JURKs debatt 25.11.2010.⁴

¹JURK er et uavhengig rettshjelps- og likestillingstiltak som jobber med rettshjelp, rettighetsinformasjon og rettspolitik.

² JURKs årsrapporter 1974-2009.

³ Rapporten fra Turneen publiseres våren 2011.

⁴ I forbindelse med FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner arrangerte JURK en debatt om vold i nære relasjoner. Debattens hovedtema var "politiets familievoldskoordinator- fungerer ordningen?", se nedenfor følgende punkt for mer om debatten.

Familievoldskoordinatorordningen

Historie

Fra 1. juli 2002 ble det etablert en ordning med familievoldskoordinator ved alle landets politidistrikter⁵, og politiet har fått instruks om hvordan familievoldssaker skal behandles.⁶

I 2008 kom handlingsplanen Vendepunkt⁷, som sier nesten det samme som instruks fra 2002.⁸

"Vold i nære relasjoner påfører ofrene skader i stort omfang både fysisk og psykisk, og kan i sin ytterste konsekvens føre til tap av liv. Vi skal derfor ta et krafttak for å styrke beskyttelsen av dem som utsettes. Politiet har en sentral rolle i dette arbeidet, men er helt avhengig av et tett samarbeid med andre hjelpere og tjenester for å kunne gi ofrene god beskyttelse. Dette samarbeidet må bygges på felles kunnskap om hvilke situasjoner som kan utløse fare for den som er utsatt for vold og trusler."⁹ (min understrek)

"Politiets generelle arbeid med familievoldssaker skal også styrkes. Hovedfokus må være å fremskaffe tilstrekkelige bevis for behandling av saken i retten. Siden ofrene ofte har akutte behov for hjelp på mange områder, enten det er helsemessig, økonomisk eller på annen måte, er det viktig at de enkelte polititjenestemennene har god oversikt over og et godt samarbeid med andre deler av hjelpe- og behandlingsapparatet."¹⁰ (min understrek)

"Politidistriktene skal pålegges en minstestandard der funksjonen som familievoldskoordinator skal være en full stilling. I de største politidistriktene skal det opprettes egne team. Teammodellen skal være

⁵ Stortingsproposisjon nr. 1 (2001-2002).

⁶ Politidirektoratets rundskriv 02/018 av 23.april 2002 og "Retningslinjer for politiets styrking av koordinatorfunksjonen for familievold og seksuelle overgrep" av 10.mars 2008.

⁷ "Vendepunkt" - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011, Justis- og politidepartementet.

⁸ Politidirektoratets rundskriv 02/018 av 23.april 2002 og "Retningslinjer for politiets styrking av koordinatorfunksjonen for familievold og seksuelle overgrep" av 10.mars 2008.

⁹ "Vendepunkt" side 5.

¹⁰ "vendepunkt" side 5.

landsdekkende, i den forstand at distrikter uten team skal sikres kompetanseoverføring og bistand der det er behov for det. Målsettingen er å sikre at ofre for vold i nære relasjoner møtes med respekt, kunnskap og forståelse når de henvender seg til politiet, samt å sikre god kvalitet på etterforskning og påtalevedtak."¹¹ (min understrek)

Koordinatorene skal bidra til en helhetlig, ensartet og god kvalitativ behandling av familievoldssaker og skal blant annet:¹²

- tillegges distriktsovergripende koordinerende arbeidsoppgaver
- være en ressursperson for driftsenheter og fagavdelinger, bla. i etterforskning og i kontakten mellom politi og voldsofre
- inneha god kunnskap om andre etaters, institusjoners og organisasjoners mulighet til å hjelpe ofre med adekvat oppfølging.
- initiere samarbeid på tvers av etater innen voldsproblematikk

Bakgrunnen for å undersøke familievoldskoordinatorordningen

Vold i familien er et økende og alvorlig problem. Voldsadferd videreføres ofte til neste generasjon. Det er viktig å stanse denne trenden. Vold i familien må synliggjøres, ikke "privatiseres".¹³

JURK opplever at det er sprikende meninger om hvordan ordningen med familievoldskoordinatorene fungerer i praksis. Statens oppfatning er en helt annen enn den vi opplever i vårt arbeid. Hva er egentlig realiteten her?

JURKs erfaringer gjennom saksbehandlingen og tilbakemelding fra samarbeidspartnere er at ordningen ikke fungerer slik den er tenkt. Ordningen synes derfor ikke være gjennomført i alle politidistrikt og det er usikkerhet rundt hvor godt den fungerer.

Vi bestemte oss derfor for å undersøke hvordan familievoldskoordinatorene arbeidet i de ulike distriktene og de resultater vi fant er nå presentert i denne rapporten.

¹¹ "Vendepunkt"- Utdrag fra Tiltak nr 9, side 10.

¹² Informasjon fra Politidirektoratet .Kristiansand 4. september 2004

¹³ Uttalelse fra KRFs nettsider. http://www.krf.no/ikbViewer/page/krf/artikkel/politikk/politiske-dokumenter?p_document_id=5828

I tillegg ønsket vi å foreta undersøkelsen i forkant av debatten JURK arrangerte 25.11.2010, som en markering av FNs internasjonale dag for bekjempelse av vold mot kvinner.¹⁴

JURKs hypoteser i forkant av undersøkelsen

På bakgrunn av vår saksbehandling, erfaringer fra rettighetsturneen 2010 og tilbakemeldinger fra krisesentrene hadde vi noen hypoteser i forkant av undersøkelsen.

Følgende hypoteser ble oppstilt:

- Det finnes holdninger i politiet om at familievoldssaker dreier seg om "Husbråk"
- Familievoldssaker er "lavstatus saker" i politiet
- Kompetansen generelt i politiet på temaet vold i nære relasjoner er for dårlig og dette skader etterforskningen
- Voldsutsatte kvinner blir i sitt første møte med politiet, møtt av betjenter med lite kunnskap på området og hun får derfor ikke den veiledningen hun trenger
- Hvordan ordningen med familievoldskoordinatorer fungerer, er svært personavhengig og forskjellig fra distrikt til distrikt
- Handlingsplanen "Vendepunkt"¹⁵ er ikke fulgt opp godt nok

¹⁴ Se fotnote nr 4 og nedenforfølgende punkt.

¹⁵ Se fotnote nr 9.

Om JURK

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, er et uavhengig rettshjelps- og likestillingstiltak som arbeider for å bekjempe kvinneundertrykking og for å bedre kvinners rettsstilling.¹⁶

JURK drives av kvinnelige jusstudenter, og vi yter gratis rettshjelp innen de fleste rettsområder. Vårt tilbud gjelder kvinner over hele landet, og vi har ingen inntektsgrenser. I tillegg til å yte rettshjelp i konkrete saker, gir vi kvinner hjelp til selvhjelp. Dette gjør vi gjennom vår oppsøkende virksomhet og våre rettighetsinformasjonsprogram.

JURK jobber også rettspolitisk for å bedre kvinners stilling i lovverket. Det prinsipielle arbeidet drives ut i fra erfaringer vi gjør gjennom den konkrete rettshjelpen. Det kvinnepolitiske perspektiv står i sentrum. Dette vil si at vi vurderer kvinners rettsstilling etter gjeldende rett og kommer med forslag til forbedringer der det er nødvendig for å oppnå reell likestilling. På enkelte rettsområder er det også ønskelig med regler som ivaretar og respekterer kvinners spesielle behov.¹⁷

I JURKs strategiske plan for 2010 - 2015 er det å bekjempe vold mot kvinner et av våre fem hovedmål.

*"JURK vil fortsette å arbeide for å endre på holdninger, atferd, juridisk rammeverk og hjelpetiltak med sikte på å redusere omfanget av vold mot kvinne.¹⁸ Fordi vold mot kvinner er så undertrykkende, både i resultat og konsekvens, er dette et hovedsatsningsområde for oss."*¹⁹

JURK har en egen voldsgruppe som jobber med kvinner utsatt for vold. Denne gruppa jobber hovedsakelig med voldsoffererstatning og rettfærdsvederlag, men også med kvinner innsatt i fengsel og kvinner med gjeldsproblemer, da vi ser at disse problemene har nær sammenheng.

I JURKs statistikk registres det selvstendig der kvinnene forteller at de har opplevd vold. Vi opplever at kvinnene ofte tar kontakt med JURK for å få bistand i andre problemer, som for

¹⁶ For mer informasjon om JURK se vår nettside, www.jurk.no eller ta kontakt på telefon: 22842950.

¹⁷ JURKs vedtekter og Strategisk plan for 2010-2015 for Juridisk rådgivning for kvinner side 15.

¹⁸ Strategisk plan for 2010-2015 for Juridisk rådgivning for kvinner. Hovedmål nr 2 side 4.

¹⁹ Strategisk plan for 2010-2015 for Juridisk rådgivning for kvinner. Side 15.

eksempel skilsmisse og barnefordeling, mens vold i nære relasjoner ofte er årsaken til at kvinnen er i den situasjonen hun er.

JURK har et samarbeidsprosjekt med Oslo Krisesenter, der JURK holder foredrag og tar imot saker to dager i måneden. Disse foredragene inneholder en innføring i norsk rett med blant annet fokus på vold. I dette arbeidet ser vi at også de kvinnene som har vært i kontakt med politiet trenger informasjon om sine rettigheter.

Metode

Det har vært vanskelig å få svar på hvordan handlingsplanen og familiekoordinatorene er fulgt opp i etterkant av etableringen i 2002²⁰ og handlingsplanen i 2008²¹. JURK ringte regjeringen og ble satt over fra departement til departement. Det var nærliggende å tro at ingen viste hvordan statusen på denne handlingsplanen var.

I ringerunden ringte vi blant annet disse: Justisdepartementet, ble satt over til blant annet Helse og sosialdepartementet, og deretter til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Ingen viste hvem som var ansvarlig og hvor den informasjonen vi etterspurte fantes. Det ble fortalt at en person A i Justisdepartementet var den riktige å spørre, men henne var det umulig å få tak i. Hennes stedfortreder person B kunne ikke svare på spørsmålet. Den ansvarlige for Handlingsplanen i Politidirektoratet hadde sluttet, og person C skulle ha tatt over hennes jobb. Henne var det heller ikke mulig å komme i kontakt med. JURK ble så satt over til person D ved statistikkavdelingen i politidirektoratet, som videre henviste til person E som visstnok er den ansvarlige for handlingsplanene. Han var det umulig å få tak i.

Etter mye om og men har JURK fått tak i en statusrapport fra 2010²², som angår status på «Vendepunkt²³» tiltak nr 9:

”STATUS:

Alle politidistrikter er nå pålagt å ha minstestandard 100 % stilling for familievoldskordinator. Denne stillingsfunksjon omfatter også koordinering av seksuelle overgrepssaker. Det er i dag en rekke politidistrikter som har avdelinger, avsnitt, seksjoner eller team for etterforskning av vold og seksuelle overgrep. Det er gjennomført to kurs for koordinatorene, høsten 2008 og våren 2009, med målsetning å styrke deres kompetanse innen arbeidet med vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. I tillegg ble det avholdt en felles samling i mars 2010 for både familievoldskordinatorer og forebyggende koordinatorene. Formålet med denne samlingen var å synliggjøre og styrke koordinatorenes felles oppgaver og ansvarsområder. Arbeidsoppgavene for koordinatorene for familievold og seksuelle

²⁰ Stortingsproposisjon nr. 1 (2001-2002).

²¹ ”Vendepunkt” - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011, Justis- og politidepartementet.

²² «Status- Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner (2008-2011) juli 2010», Justis og politidepartementet, punkt 9 side 5. http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Faktaark/Status_vendepunkt_juli2010.pdf

²³ Se fotnote 7 og 9 ovenfor.

*overgrep er definert i Politidirektoratets rundskriv 02/018 av 23. april 2002 og "Retningslinjer for politiets styrking av koordinatorfunksjonen for familievold og seksuelle overgrep" av 10. mars 2008."*²⁴

Denne statusrapporten sier kun at "en rekke" distrikter har ordningen. Den sier dermed lite om hvorvidt hvert politidistrikt faktisk har en familievoldskoordinator. Rapporten sier også lite om hva familiekoordinatorene faktisk gjør og effekten av en slik ordning. JURK synes derfor at vi ikke fikk svar på spørsmålet vårt: Hvordan fungerer egentlig denne ordningen i praksis?

Vi bestemte oss for å ringe til samtlige av landets 28 politidistrikt for å spørre dem hvordan de hadde gjennomført ordningen med familievoldskoordinator og arbeidet med handlingsplanene "Vendepunkt". Av disse 28 er også sysselmannen på Svalbard medregnet. Denne ringerunden ble foretatt i perioden 29.september til 11.oktober 2010 av saksbehandlere Marte Johansen og Birsén Erkmén.

Alle familievoldskoordinatorene ble spurt disse spørsmålene:

- Hvilke stillingsbrøk har du?
- Hvor mye av tiden på jobben bruker du på arbeidsoppgaver som faller utenfor tematikken vold i nære relasjoner?
- Blir du tillagt oppgaver som faller helt utenfor familievoldskoordinatorordningen?
- Fungerer du mest som en ressursperson innad i politiet eller jobber du også mye ute i distriktet?
- Møter du mange voldsutsatte kvinner i ditt arbeid?
- Har du inntrykk av at «kvinnen i gata» vet om at denne ordningen finnes?
- Hvordan blir tematikken vold i nære relasjoner prioritert av ledelsen ved ditt politidistrikt?
- Hvilken oppfatning har du av familiekoordinatorenes samarbeid seg imellom og samarbeidet med andre hjelpetiltak utenfor politiet?

²⁴ "Retningslinjer for politiets styrking av koordinatorfunksjonen for familievold og seksuelle overgrep" av 10.mars 2008.

De fleste familiekoordinatorene var behjelpelige med å svare på spørsmålene så fort vi fikk fortalt at hensikten med rapporten var å undersøke hvordan ordningen fungerte i praksis. JURK opplevde at mange av familievoldskoordinatorene var redd for at deres ledelse skulle få vite hva de hadde uttalt. Noen var selvfølgelig mer behjelpelig og engasjert enn andre.

JURK har basert tallene presentert i denne rapporten under overskriften «resultat», på uttalelser fra familievoldskoordinatorene selv og svarene på spørsmålene ovenfor.

Resultat

Nesten samtlige 28 politidistrikt opplyser at de har en familievoldskoordinator i full stilling, men etter nærmere samtale med disse koordinatorene viste det seg i de fleste tilfeller at kravene om fulltidsstilling kun oppfylles på papiret. De aller fleste familievoldskoordinatorene er ansatt i 100 % stilling som familievoldskoordinator, men blir tillagt mange andre arbeidsoppgaver som faller utenfor temaet vold i nære relasjoner. Stillingsbrøkene nedenfor er ca hvor mye av sin fulltidsstilling familievoldskoordinatorene selv mener de bruker på oppgaver som faller inn under tematikken vold i nære relasjoner.

- 8 distrikt har en person i 100 % stilling.
- 11 distrikt har en person i 50 % stilling eller mindre.
- 1 distrikt (Oslo) hadde et team, det besto av 4 personer i 100 % stilling.
- 2 distrikt hadde en person i stilling mellom 50 og 100 %.
- 4 distrikt har ingen familievoldskoordinator. Dette er sysselmannen på Svalbard, Telemark, Vestoppland og Vestfinnmark. Vestoppland opplyste at stillingen ikke var blitt utlyst på nytt etter at den tidligere Familievoldskoordinatoren hadde byttet stilling. Vestfinnmark hadde ingen familievoldskoordinator, og hun som satt i vakta viste heller ikke om noen som hadde spesiell kunnskap om Vold i nære relasjoner. Det virker ikke som om dette er et prioritert tema i 3 av disse distriktene. Sysselmannen på Svalbard opplyste at han kun var en person som dekket alle områdene, men at han hadde tidligere erfaring med vold i nære relasjoner fra arbeid i annet politidistrikt på fastlandet.
- I 2 distrikter fikk vi ikke klarhet i stillingsbrøken, da det ikke var mulig å komme i kontakt med disse familievoldskoordinatorene.

Mange av de Familievoldskoordinatorene JURK har vært i kontakt med opplyser at de skulle ønske seg minst en full stilling som kun jobber med tema vold i nære relasjoner. De største politidistriktene ønsker seg gjerne mer enn en full stilling fordi de ser at det er et stort behov, og føler at de ikke har kapasitet til å nå ut i distriktene men må konsentrere seg om de største byene.

I statusrapporten fra 2010²⁵ står det at de største politidistriktene i Norge skal opprette et team, det er så vidt JURK kjenner til kun Oslo som per dags dato har opprettet et slik team. Verken Bergen, Tromsø, Trondheim eller Stavanger hadde slike team.

JURK opplever i sin saksbehandling at det er store mørketall. Mange får ikke hjelp. Også flere av familievoldskoordinatorene la vekt på dette. Vanlige personer vet ikke om at ordningen finnes, det er i stor grad institusjoner som krisesenter, familievernkontor og barneverntjenesten som er i direkte kontakt med familievoldskoordinatorene. Ordningen med familiekoordinatorer er derfor ikke et tiltak som hjelper den voldsutsatte direkte, slik det var tiltenkt.

Hva den enkelte familievoldskoordinator får utrettet i sitt arbeid, er veldig avhengig av prioriteringer og holdninger hos ledelsen. De aller fleste sier at dette er et tema som i liten grad blir prioritert. En familievoldskoordinator fortalte at han har fått instruks om å ikke gjøre noe særlig fordi det tar for mye ressurser. En annen fortalte at prioriteringen har blitt dårligere med årene, noe som er stikk i strid med hensikten med selve ordningen. Noen føler de blir godt prioritert og deres synspunkter høres. Noen opplever at stillingen legges død i fellesferien og at de da må jobbe på operasjonsenheten, i tillegg til at ingen vikarierer i deres stillinger når de tar ferie. Dette vitner om at vold i nære relasjoner blir dårlig prioritert i politiet.

Familievoldskoordinatorene opplyser at de i stor grad blir satt til å gjøre oppgaver som faller helt eller delvis utenfor temaet vold i nære relasjoner. Mange er, i tillegg til familievoldskoordinator, SO-koordinatorer²⁶, jobber på operasjonsenhetene og tar dommeravhør.

Det ble også etterlyst mer samarbeid med institusjoner utenfor politiet, i tillegg til samarbeid mellom familievoldskoordinatorene i de forskjellige distriktene. Det legges også vekt på at det er viktig å bekjempe problemene før de oppstår, for eksempel ved bruk av alternativ til vold.

²⁵ Status- Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner (2008-2011) juli 2010, Justis og politidepartementet, punkt 9 side 5. Se utdrag ovenfor, fotnote nr 14.

²⁶ SO-koordinator står for koordinator for seksuelle overgrep, dette skal være en ressursperson på sedelighetsområdet.

Dette viser at et godt tiltak ikke er gjennomført og fulgt opp i praksis. JURK kommer med konkrete tiltak for å bedre ordningen i tråd med dens opprinnelige hensikt under punktet "Konklusjon - veien videre".

Debatt 25. november- Tema Vold i nære relasjoner og politiet familievoldskoordinatorer

I forbindelse med FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner arrangerte JURK en debatt om vold i nære relasjoner. Debattens hovedtema var politiets familievoldskoordinatorer – fungerer ordningen?

Debattpanelet besto av:

- Stine Renate Håheim – Representant for AP i Justiskomiteen
- Kristin Berntsen - Oslo Krisesenter
- Lene Nilsen- Likestillings og diskrimineringsombudet
- Yngvild Grøvdal – Forsker ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
- Elisabeth Brodtkorb- Bistandsadvokat

JURK inviterte også både Politidirektoratet og familievoldskoordinatorene i Oslo til å delta i debatten. Politidirektoratet takket nei. Familievoldskoordinatorene i Oslo var derimot positive til å stille til debatt, inntil JURK fikk en e-post av deres felles leder som opplyste at ingen kunne stille. Det var synd at vi ikke fikk belyst debatten fra politiets side.

Hver paneldeltaker fikk en innledning på 15 minutter til å holde et innlegg, deretter ble det åpnet for spørsmål fra salen og debatt.

Nedenfor følger et sammendrag av det som kom fram under debatten. Dette er JURKs notater og de er ikke ettergodkjent av debattantene. Derfor har vi ikke identifisert hvem som sa hva i teksten.

Generelt mente debattantene at ordningen med familievoldskoordinator ikke fungerte godt nok. Ordningen har en god hensikt, men har ikke fungert slik den var planlagt. Det er stor enighet, både generelt i samfunnet og i politikken, om at vold i nære relasjoner er et tema som må prioriteres. Dette er også noe av utfordringen med temaet, når man er så enige oppnås ikke de viktige og konstruktive debattene. Vold i nære relasjoner er også et mannsproblem. Det må fokuseres på forebygging og ansvarliggjøring av mannen.

Møtet med politiet

Ett av de aller største utfordringene vi ser på dette området er hvordan den voldsutsatte kvinnen blir møtt av politiet. Det er helt vilkårlig hva og hvem man møter når man tar kontakt med politiet for første gang.

En voldsutsatt kvinne som oppsøker politiet er ofte bare opptatt av hvordan hun og eventuelle barn kan bli trygge. Hun ønsker ofte ikke at voldsutøver skal straffes eller at saken skal etterforskes, det er hennes sikkerhet som må komme først.

Når hun kommer til politiet for første gang burde det være en forutsetning at hun møte noen med god kunnskap om vold i nære relasjoner slik at hun kan få den støtte og veiledning hun trenger for å avgjøre om hun ønsker å anmelde forholdet. Det er viktig å etablere tillitt mellom politiet og den voldsutsatte fra første stund. Det er viktig at hun blir møtt med respekt og forståelse.

Det er vakta som tar imot de voldsutsatte, her er det nesten alltid lang ventetid, noe som kan virke som en forferdelig påkjenning for kvinnen. Dersom hun har behov for tolk må hun også vente lenge på dette, og i mellomtiden forstår hun kanskje ikke hva som skjer. Rommene man avhøres i er ikke alltid private, men små "avlukker", og her skal kvinnen betro seg til noen hun aldri har truffet før og kanskje ikke har noen særlig tillitt til. At avhørene tas av noen som ikke jobber med familievold til daglig, har betydning for anmeldelsen og kan ha konsekvenser for hvordan saken blir behandlet i ettertid. Det er viktig at kvinnen blir stilt de riktige spørsmålene, og at den som tar imot anmeldelsen har kunnskap om situasjonen kvinnen er i. Den voldsutsatte kvinnen har livet på vent, er redd og føler seg truet. Hun er aller mest opptatt av å komme tilbake til et liv uten redsel og vold.

Mange opplever å bli avvist eller henvist til en annen politistasjon under begrunnelse av at politiet ikke har kapasitet. Dette er svært skremmende og mange av kvinnene som blir avvist vil ikke klare å prøve å anmelde flere ganger. De føler seg som kasteballer, og at de ikke blir trodd og mistenkeliggjort. Når det gjelder bistand i krisesituasjoner som omhandler familievold har dette fortsatt en tendens til å karakteriseres som "husbråk". Politiet har ikke kapasitet til å følge opp og ofte får ikke den voldsutsatte videre hjelp enn skyss til krisesenter. Noen politistasjoner er flinke til å tilby kvinnen en avtale slik at hun kan komme og møte en betjent med god kompetanse, men dette er de stasjonene der de har engasjerte folk på dette området.

Politiet skal gi informasjon om hvilke muligheter kvinnen har og hvilke hjelpetiltak politiet kan tilby kvinnen. Om kvinnen får denne informasjonen eller om den blir gitt henne på en forståelig måte, er tilfeldig og avhengig av hvilke betjent hun treffer. Det går lang tid fra saken er anmeldt til kvinnen hører noe fra politiet. Denne ventetiden er en stor belastning, og saken blir ofte henlagt uten noen begrunnelse kvinnen forstår.

For å avhjelpe alle disse utfordringene må kompetansen i politiet heves og holdninger endres. Det er fortsatt en viss mannskultur i politiet. De aller tøffeste politimennene arbeider med drap, ran og lignende, mens vold mot kvinner er lavstatus. Dette må endres, og "husbråk" holdningen må fjernes. Det er de siste årene blitt stort fokus på dette temaet på politihøgskolen, det er veldig bra og er et steg i riktig retning.

I stillingen som familievoldskoordinator må det rekrutteres engasjerte og kunnskapsrike betjenter. Oppgaven må ikke bli liggende i tillegg til andre oppgaver eller bli tillagt en allerede eksisterende stilling, men som en fulltidsstilling uten andre oppgaver.

Samfunnets holdninger

Vold er et tabubelagt tema i samfunnet. Dette er hovedårsaken til at voldsutsatte kvinner ikke ønsker å anmelde eller snakke om den situasjonen de befinner seg i. Barrierene må brytes ned. Vold som skjer "ute" skjer i mindre omfang enn familievolden, men får langt mer oppmerksomhet. Vold i nære relasjoner er daglig terror som den voldsutsatte lever med, ofte i lang tid.

Det anslås at ca en fjerdedel av alle norske kvinner utsettes for familievold. Mange kvinner lever i voldelige forhold hele sitt liv. Skam er en sterk følelse knyttet til vold. De har også ofte en frykt for å bli fortalt hva de skal gjøre og hva som er best for dem.

Likestillingen er et hinder for disse kvinnene. Det er spesielt vanskelig å være norsk likestilt kvinne og utsatt for vold. Norske voldsutsatte kvinner skammer seg over å være "svake" i vårt likstilte samfunn.

Under debatten fortalte en voldsutsatt kvinne blant publikum, om egne erfaringer, og la vekt på at man som voldsutsatt kvinne settes i bås. Hun påpeker at familievolden må gjøres mer synlig i samfunnsbildet.

Forebygging

Det er viktig at fokus rettes mot forebygging av vold. Alternativ til vold og andre liknende tiltak bør prioriteres.

Oppfølging fra politiet må skje uavhengig av anmeldelse og straffesak. Politiets oppgave er å forebygge også slik at vold ikke skjer igjen. Dette kan gjøres ved tett oppfølging, for eksempel ved patruljering ved hjemmet, regelmessig kontakt med kvinnen, i tillegg til andre hjelpetiltak som voldsalarm og besøksforbud. Politiet bør også i større grad benytte seg av muligheten til å ilegge besøksforbud i eget hjem.

Veien videre - konkrete tiltak

1. Holdningene hos politiet må endres

Holdninger om at familievoldssaker kun dreier seg om "Husbråk" må endres. Disse sakene må ikke lenger være "lavstatus saker" i politiet. Under debatten kom det frem at vold i nære relasjoner i større grad trekkes frem i løpet av politistudiet. Dette er et steg i riktig retning, men fortsatt er det en stor jobb å gjøre med de "gamle" betjentene. Dette problemet kan løses ved å øke kompetansen i politiet, for eksempel ved obligatorisk kursing av alle politibetjenter.

Det er spesielt viktig at den vanlige betjenten som jobber på operasjonsavdelingen og i vakta har gode kunnskaper om tematikken, slik at den voldsutsatte kvinnen blir møtt av politiet på en ordentlig måte. Det er også viktig at holdninger hos ledelsen i politiet endres. Familievold må bli et prioritert område der familievoldskoordinatoren kan jobbe ut ifra de behov han/hun opplever i sitt distrikt. Familievoldskoordinatorene må ikke lenger tillegges oppgaver som faller helt eller delvis utenfor temaet vold i nære relasjoner.

Tiltak som kan settes i verk for å endre holdningen i politiet:

- Økt fokus på familievold i det daglige arbeidet.
- Opplæring på voldsproblematikk.
- Fokus på riktig etterforskning og innhenting av bevis på et tidlig stadium.
- Øke bruken av påtale etter straffelovens §219.
- Øke bruken av ubetinget offentlig tiltale, slik at den voldsutsatte selv slipper å anmelde et nærstående familiemedlem.
- Øke bruken av besøksforbud i eget hjem.

2. Oppfølging av politikere

Det er viktig at politikerne følger opp handlingsplan og tiltak.

Dette punktet er særlig viktig å jobbe med i forbindelse med utarbeidelse av ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Familievoldskoordinatorordningen fungerer ikke godt nok i alle politidistrikt. Ordningen må evalueres og utbedres.

Familievoldskoordinatorordningen er et kjempebra tiltak, men som dessverre ikke fungerer som det skal. Ordningen må få fastere rammer med tanke på hvilke funksjoner en slik koordinator skal inneha, dette for å skape en lik ordning over hele landet. Flere av de større distriktene, spesielt de distriktene som inneholder store byer bør opprette team.

Konkrete tiltak kan settes i verk for å bedre koordinatorordningen:

- Familievoldskoordinatorordningen bør lovfestes.
- Lovvedtaket må følges opp med bevilgning av øremerkede midler og rapporteringsordninger.
- Ordningen må evalueres i forbindelse med ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner.
- Utarbeide retningslinjer for hvilke oppgaver som faller innenfor og utenfor familievoldskoordinatorordningen.

3. Prioritering av familievoldssakene og familievoldskoordinatorordningen

Familievoldskoordinatorordningen må prioriteres av ledelsen i politiet både lokalt og nasjonalt.

Slik ordningen fungerer i dag, er den svært personavhengig. Det må derfor legges stor vekt på å rekruttere de rette personene til familievoldskoordinatorstillingene, man må rekruttere engasjerte folk med god kunnskap om temaet vold i nære relasjoner. Ordningen må også bli bedre prioritert av ledelsen i det enkelte politidistriktet.

Konkrete tiltak som bør gjennomføres:

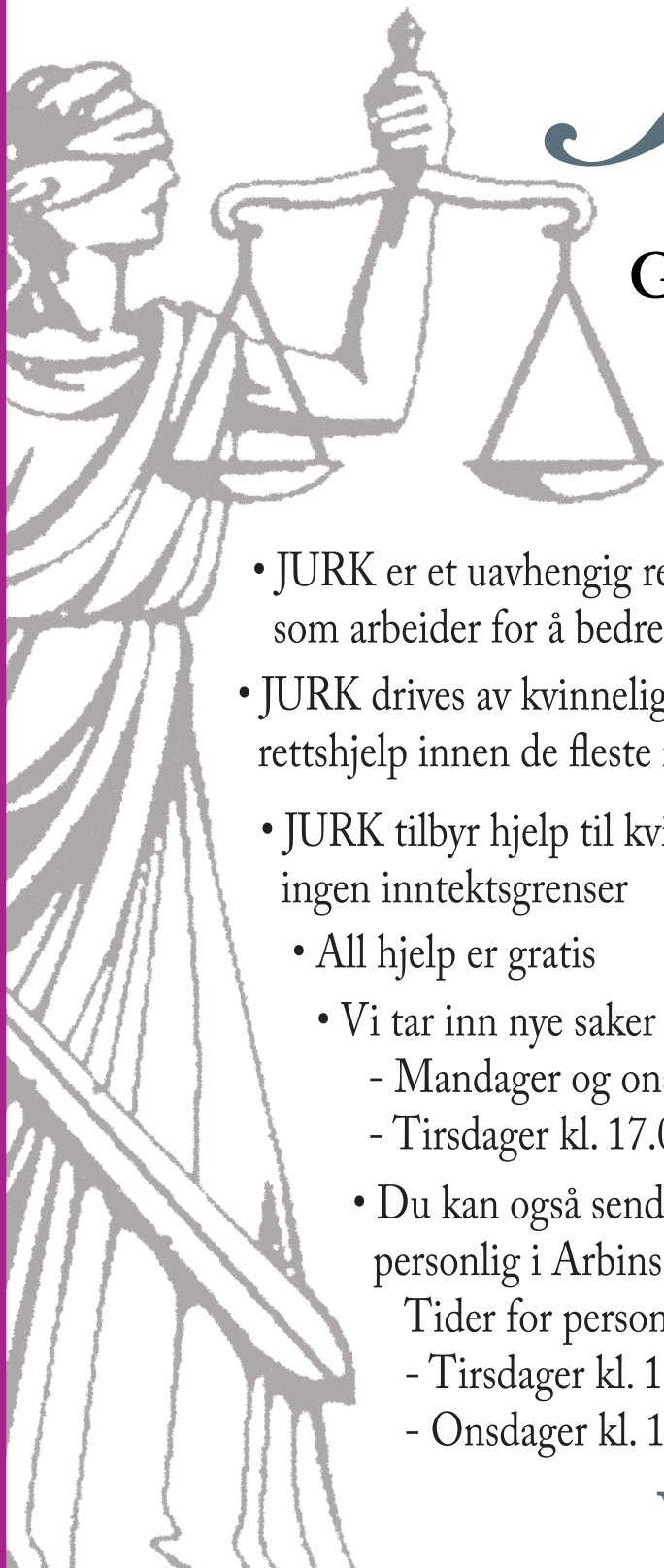
- Vold i nære relasjoner må bli et prioritert område.
- Ikke tillegge koordinatoren oppgaver som faller utenfor temaet vold i nære relasjoner.

- Ikke legge koordinatorordningen død i ferier.
- Fokuserer på bekjempelse av vold på et tidlig stadium, ved for eksempel bruk av alternativ til vold.
- Rekruttere engasjerte og flinke politibetjenter til stillingen som familievoldskoordinator.

Veien videre

JURK håper at resultatene fra denne rapporten tas med i det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner. Vi vet at alle ønsker å jobbe for et tryggere liv for voldsutsatte kvinner, men dette kan ikke bare være retorikk. Reelt vern mot vold må gjennomføres for alle. Dette gjør vi blant annet gjennom å styrke ordningen med familievoldskoordinator.

Neste gang JURK blir med en klient for å anmelde en sak, regner vi med å bli møtt av kompetente betjenter som ser viktigheten av å anmelde familievoldssaker.

Turkys

JURIDISK RÅDGIVNING
FOR KVINNER

GRATIS, JURIDISK RÅDGIVNING FOR KVINNER

- JURK er et uavhengig rettshjelps- og likestillingstiltak som arbeider for å bedre kvinners rettsstilling
- JURK drives av kvinnelige jusstudenter, og yter rettshjelp innen de fleste rettsområder
- JURK tilbyr hjelp til kvinner over hele landet, og har ingen inntektsgrenser
- All hjelp er gratis
- Vi tar inn nye saker på telefon 22 84 29 50
 - Mandager og onsdager kl. 09.00 - 15.00
 - Tirsdager kl. 17.00 - 20.00
- Du kan også sende brev per post eller møte opp personlig i Arbins gate 7, 0253 Oslo
 - Tider for personlig oppmøte
 - Tirsdager kl. 17.00 - 20.00
 - Onsdager kl. 12.00 - 15.00

www.jurk.no